

Til kunnskapsdepartementet.

Oslo, 20.12. 2021

Høringssvar fra Norsk Friluftsliv til forslag til ny opplæringslov og endringer i friskolelova.

Vi viser til høringsbrev av 26.08.21 med referanse 21/4454. Svaret som sendes vedrører departementets forslag til ny opplæringslov.

Sammenfatning av høringssvaret:

Norsk Friluftsliv gir 3 innspill til høringen,

- lovfeste 4 dagers leirskoleopphold §4-7,
- inkludere skolens uteområde i §12-7 og
- foreslår ny §4-8 om bruk av naturen som læringsarena.

Friluftsliv er en kulturell kompetanse som må læres

I Stortingsmelding Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet vil regjeringen ta vare på friluftsliv som en levende og sentral del av norsk kulturarv og nasjonal identitet, og som en viktig kilde til høyere livskvalitet og bedre helse for alle. Vi vet at familien spiller en mindre rolle enn tidligere i rekrutteringen til friluftsliv. Skole, barnehage og de frivillige organisasjonene er derfor viktigere enn tidligere for å lære barn og unge friluftsliv, og for å gi dem gode naturopplevelser. Friluftsliv er en kulturell kompetanse som må læres. Barn og unge må for eksempel lære hvordan de skal kle seg og ferdes i naturen gjennom årstidene. Ikke alle får denne kunnskapen gjennom familien, derfor blir skole og et leirskoleopphold et viktig tiltak slik at elever kan ferdes både hensynsfullt og trygt i naturen.

Om Norsk Friluftsliv:

Norsk Friluftsliv representerer de 18 største frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge med til sammen rundt 950.000 medlemskap og rundt 5.000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å ivareta allemannsretten og det enkle og naturvennlige friluftslivets vilkår i Norge. Friluftsliv er Norges desidert største fritidsaktivitet og er en svært viktig del av norsk kultur. Mulighetene for et rikt og variert friluftsliv er svært viktig for det norske folks livskvalitet og helse.

Norsk Friluftsliv leder to nasjonale skoleprosjekter finansiert over statsbudsjettet til Klima- og miljødepartementet. I prosjektene har vi bla. kartlagt suksesskriterier blant 100 lærere, og skoleledere, og spurt: Hva som er de viktigste suksesskriterier for å få til mer variasjon av læringsarenaer, og å ta i bruk naturen som læringsarena. Vi har brukte denne kunnskapen i vårt innspill.

Bakgrunn for høringsvaret:

Departementets forslag til ny opplæringslov bygger på opplæringslovutvalgets utredning NOU 2019: 23 Ny opplæringslov og de over 700 høringsuttalelsene som kom inn til denne. Forslag til tiltak fra regjeringen i Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO, Meld. St. 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge og Meld. St. 21 (2020–2021) Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden har blitt fulgt opp i arbeidet med forslag til ny lov.

Vedr. forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven.

Norsk Friluftsliv er glade for at retten til leirskoleopphold eller annen skoletur med overnatting lovfestes. Skoleturer er sosialt utjevne og viktige lærings- og helsefremmende arenaer. Man kan beskrive leirskoleoppholdet som en arena der elevens utvikling formes av sosiale og emosjonelle forhold i leirskolens mikrosamfunn. Videre stimuleres elevene til læring i en ny og ukjent setting som oppfattes som autentisk læring. Erfaringene og minnene fra et slik opphold er noe som huskes for livet og er med på å forsterke elevens selvstendighet. Norsk Friluftsliv støtter hovedtrekkene i lovendringsforslaget, men har forslag til noen endringer.

Våre forslag:

Ansvarsavklaring og varighet.

Norsk Friluftsliv støtter opp under departementets høringsforslag, kap. 60.4 Skoletur med overnatting Jfr. Forslaget til § 4-7, kommunens ansvar om å tilby leirskoleopphold. Samtidig vil vi understreke viktigheten av ivaretagelsen av leirskoleeiers autonomi. Med dette mener vi ivaretagelsen av leirskoleeiers rett til å bruke aktive læringsmetoder og naturen som læringsarena under elevenes opphold.

I samme høringsforslag, kap. 60.4 Skoletur med overnatting Jfr. Forslaget til § 4-7, foreslår departementet å holde fast ved opplæringsloven § 13-7 b. «Turen skal ha minst tre sammenhengende overnattinger». Norsk Friluftsliv er mot å redusere dette til tre døgn og at det må være et krav til fire døgn. I Norsk Friluftslivs høringsuttalelse av 10.01.19 understrekes det viktigheten av 4 sammenhengende overnattinger.

Varigheten på en sammenhengende skoleuke bringer elevene inn i «bobla». Her i naturen legges det til rette for dybdelæring. Varigheten er viktig for tid til varierte opplevelser, ro, refleksjon og forståelse. Leirskolens pedagogiske plan bygger eksempelvis på mandag-fredag opphold. Erfaring fra leirskoler viser at det er stor forskjell på 3 og 4 døgn opphold. Med første og siste dag som reisedager, reduseres leirskoleoppholdet eller skoleturen fra tre fulle dager; tirsdag, onsdag og torsdag, til to.

Naturen som læringsarena

Norsk Friluftsliv vil i likhet med Friluftsrådernes landsforbund understreke behovet for å lovfeste skoleeiers ansvar for å tilrettelegge naturen og nærmiljøet for dybdelæring gjennom naturen som læringsarena. Dette er ikke presisert i opplæringsloven § 12-7. Det autentiske klasserommet bør være sentralt i ny opplærings- og friskolelov. Vi må utad, utenfor klasserommets vegger, for å bli bedre innad! Vi kan gjennom naturen som læringsarena, og en helhetlig pedagogisk modell belyse globale utfordringer, digitale muligheter og den enkelte elevs behov og interesser.

Vi kan gjennom å bruke naturen som læringsarena, og i sammenheng med det tradisjonelle klasserommet skape differensiert undervisning til fordel for elevene. I tråd med regjeringsplattformen slås det fast et ønske fra regjeringens side om en mer praktisk rettet skole. Friluftsmeldinga (Meld.St. 18 (2015-2016)) slår fast et nasjonalt mål at «naturen skal tas i bruk som aktivitets- og læringsarena for barn og unge».

Fagfornyelsen har termene dypere læring og dybdelæring som sentral del i overordnet del. Dybdelæring slår fast at elevene gradvis og over tid utvikler sin forståelse av begreper og sammenhenger i fag, samt på tvers av fagområder. Gjennom dybdelæring oppdrar vi kommende generasjoner til å bli selvstendige tenkende mennesker.

Miljøforandring og læring i ukjente omgivelser.

Norsk Friluftsliv mener at lovendringen må sikre at leirskolen eller skoleturen benytter naturen som læringsarena og foregår i et annet miljø enn elevene kjenner fra hverdagsaktivitet i skolen. Høringsforslaget åpner for andre og kortere skoleturer som kan være uten disse grunnleggende rammene. Det betyr at gevinster som nye mestingsarenaer, nye sosiale relasjoner og bedre klassemiljø, naturglede, naturopplevelse og læringsglede kan bli redusert eller bli helt borte. Underveis i leirskoleoppholdet brytes barrierer og elevene opplever mestring som er vanskelig å kopiere i skolehverdagen. Eleven stiller seg undrende og skapende, de oppdager at de kan delta i omformingen av egen virkelighet og dernest være med på å utvikle et mikrosamfunn der de alle har et felles ansvar.

Innsparingstiltak på bekostning av leirskoleoppholdet.

Norsk Friluftsliv er bekymret for at lokale, korte turer i skolens nærmiljø kan bli benyttet som innsparingstiltak. En avkortning svekker gevinstene ved den investeringen som gjøres. Reiseutgiftene vil eksempelvis være uavhengige av oppholdets varighet. I dagens ordning med øremerket tilskudd til undervisning, ligger det en stimulans til å velge full uke, der 3 døgn gir mindre tilskudd enn 4 døgn. Dersom 3 overnattinger blir stående i lovteksten, bør dette incitamentet videreføres for å fremme målet om en full uke.

Leirskoleopphold for alle barn.

En lovendring som undergraver Meld. St. 28 (2015–2016), *Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet* vil virke bremsende på nåværende initiativ knyttet til utdanningssektoren. Lovendringen vil svekke kunnskapsløftet og gjøre opplæringen mer

instrumentell. Oppholdets varighet er en sentral del i lys av dybdelæringsbegrepets sentrale og tungtveiende del i LK20, fagplaner og styringsdokumenter for skolen. Norsk Friluftsliv presiserer at lovendringen må sikre alle barn retten til leirskoleopphold eller annen skoletur med bruk av naturen som læringsarena. Man må dermed inkludere friskolene på lik linje med den offentlige skolen. Samtidig foreslår Norsk Friluftsliv begrepet skoleeier benyttes istedenfor kommunen.

Våre konkrete lovendringsforslag:

Departementets forslag: Opplæringsloven § 4-7 skal lyde:

§ 4-7 Skoletur med overnatting Kommunen skal som ein del av grunnskoleopplæringa tilby elevane leirskoleopphald eller annan skoletur med minst tre overnattingar i samanheng.

«Norsk Friluftsliv» foreslår følgende § 4-7:

§ 4-7 Plikt for alle skoleeigarar til å tilby leirskole eller skoletur
Alle skoleeigarar skal tilby elevane eit leirskoleopphald eller ein annan skoletur der naturen nyttas som læringsarena med minst fire overnattingar som del av grunnskoleopplæringa. Somme av aktivitetane på leirskolen eller turen skal vere opplæring. Det skal gis opplæring av eit omfang som tilsvarar det elevane ville ha fått dersom dei i staden hadde vore på skolen.

«Norsk Friluftsliv» foreslår følgende ny §4.8:

Ny § 4-8 Naturen og nærmiljøet for øvrig som læringsarena
Skoleeier skal leggje til rette for at naturen og nærmiljøet elles tas i bruk som læringsarena for å gi elevane ein variert og praktisk retta skolekvardag.

Departementets forslag: Opplæringsloven § 12-7 skal lyde:

Det fysiske miljøet: Alle elevar har rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira. Kommunen og fylkeskommunen skal i planlegginga, bygginga, tilrettelegginga og drifta av skolane ta omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane. Skolen skal innreiast med omtanke for elevar som har nedsett funksjonsevne. Det fysiske miljøet på skolen skal vere i samsvar med dei gjeldande faglege normene. Ved avvik frå normene må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel er tilfredsstillande med omsyn til tryggleik, helse, trivsel og læring. Dersom ein elev, ein forelder eller eit av råda eller utvala på skolen der desse er representerte, ber om tiltak for å bøte på manglar ved det fysiske miljøet, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Om skolen ikkje har teke stilling til saka innan rimeleg tid, kan det klagast etter reglane i § 29- 1 og reglane i forvaltningsloven kapittel VI som om det var gjort enkeltvedtak.

«Norsk Friluftsliv» foreslår følgende:

§ 12-7 Det fysiske miljøet Alle elevar har rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira. Kommunen og fylkeskommunen skal i planlegginga, bygginga, tilrettelegginga og drifta av skolane og **skolane sine uteområde** ta omsyn til tryggleik, helse, trivselen og læringa til elevane. Skolen skal innreiast med omtanke for elevar som har nedsett funksjonsevne. Det fysiske miljøet på skolen skal vere i samsvar med dei gjeldande faglege normene. Ved avvik frå normene må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel er tilfredsstillande med omsyn til tryggleik, helse, trivsel og læring. Dersom ein elev, ein forelder eller eit av råda eller utvala på skolen der desse er representerte, ber om tiltak for å bøte på manglar ved det fysiske miljøet, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Om skolen ikkje har teke stilling til saka innan rimeleg tid, kan det klagast etter reglane i § 29- 1 og reglane i forvaltningsloven kapittel VI som om det var gjort enkeltvedtak.

Har departementet spørsmål, er det bare å ta kontakt.

Med vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
generalsekretær

Stein Yngve Andersen (sign)
prosjektleder «Friluftsliv i skolen»